

O kolektivnem pogajanju v ekonomiji na poziv, Dunaj, junij 2019

Collective Bargaining in the Gig Economy, Vienna, June 2019

Spremembe na trgu dela, pojav nestandardnih oblik dela in povečanje števila delavcev, ki delajo v teh oblikah, imajo odločilen vpliv tudi na tradicionalne strukture kolektivnega pogajanja. Ekonomija na poziv¹ zaenkrat predstavlja majhen delež v celotnem gospodarstvu, vendar gre za hitro rastoči fenomen. Razpršenost delavcev, ki opravljajo delo v sklopu ekonomije na poziv, različne oblike, v katerih delavci opravljajo delo, in njihova medsebojna nepovezanost, predstavljajo velik izziv (tudi) za kolektivno organiziranje teh delavcev.²

Navedeno tematiko naslavlja projekt Kolektivno pogajanje in ekonomija na poziv – nove perspektive (COGENS), ki ga financira Evropska unija (VS/2019/0084). Glavni partnerji projekta so Universidad de Santiago de Compostela iz Španije, Wirtschaftsuniversität Wien (WU) iz Avstrije in Association Travail Emploi Europe Société (ASTREES) iz Francije, hkrati pa v projektu sodeluje še 17 pridruženih organizacij. Med njimi je tudi naš Inštitut za delo pri Pravni fakulteti.

V okviru projekta COGENS je bil 5. in 6. junija na WU organiziran 1. nadnacionalni seminar z osrednjo temo »Osebna dimenzija kolektivnega pogajanja v ekonomiji na poziv – kdo in za koga«. Seminarja sva se udeležili izr. prof. dr. Barbara Kresal, ki kot raziskovalka sodeluje pri projektu COGENS, in avtorica tega prispevka.

Po uvodnem delu, v katerem so nosilci partnerskih organizacij pri projektu³ predstavili projekt in osrednje vprašanje, ki ga ta naslavlja, je bila tematika obravnavana z vidika treh institucij: Evropske unije, Mednarodne organizacije dela in Sveta Evrope. Vidik slednje je podala izr. prof. dr. Barbara Kresal,⁴ ki je predstavila pomembno odločitev, ki jo je v zvezi s kolektivnim pogajanjem

¹ Ekonomija na poziv (*gig ekonomija*) ni pravno opredeljen pojem. V strokovni literaturi lahko v zvezi z obravnavano tematiko zasledimo uporabo različnih pojmov (sicer ne nujno kot sopomenko), kot so: delitvena ekonomija (angl. *sharing economy*), sodelovalno gospodarstvo (angl. *collaborative economy*), platformna ekonomija (angl. *platform economy*) ipd.

² V zvezi s tem vprašanjem glej denimo Kresal Barbara, Delo v času »delitvene ekonomije«, »sodelovalnega gospodarstva« in »spletnih platform«, Podjetje in delo, št. 6-7, 2017, str. 1161.

³ José María Miranda Boto z Univerze v Santiago de Compostela, Elisabeth Brameshuber z WU in Christophe Teissier iz organizacije ASTREES.

⁴ Izr. prof. dr. Barbara Kresal je tudi ena izmed petnajstih članov Evropskega odbora za socialne pravice pri Svetu Evrope.

samozaposlenih nedavno sprejel Evropski odbor za socialne pravice.⁵ Ta je v svoji odločitvi izpostavil, da imajo tudi samozaposleni pravico do kolektivnega pogajanja prek organizacij, ki jih zastopajo, vključujoč pogajanje o višini plačila za opravljene storitve. Pravica samozaposlenih do kolektivnega pogajanja se sme omejiti samo v primerih, ki jih določa zakon, iz razlogov, ki zasledujejo legitimni cilj, in če je to nujno v demokratični družbi.⁶

V popoldanskem delu prvega dneva sta se odvila še dva plenarna dela. V prvem, ki ga je vodila Marie-Cécile Escande Varniol (Francija), so nosilci referatov obravnavali vlogo (starih) akterjev v kolektivnih pogajanjih. Razpravljali so o tradicionalnih sindikatih na trgu dela 4.0 in o morebitnih novih akterjih delavskega predstavništva v ekonomiji na poziv. Drugi plenarni del je pod vodstvom Youlande Maneira Vázques (Španija) odgovarjal na vprašanje katere ukrepe oziroma aktivnosti je treba vpeljati in za koga. Pri tem se je razprava dotaknila izzivov pogajanja (oziroma v zvezi z) algoritmi, na katerih slonijo spletne platforme. Naslovljena pa je bila tudi regulatorna dilema – ali naj se rešitev išče v okviru zakonodaje, kolektivnih pogodb ali sodne prakse.

Uvod v drugi dan seminarja smo začeli z dvema vzporednima okroglima mizama, v okviru katerih so predstavniki različnih držav⁷ predstavili primere nacionalnih ureditev vprašanja kolektivnih pogajanj za delavce v ekonomiji na poziv. Ugotovimo lahko, da so ureditve različne, pri čemer v večini držav (mednje se denimo uvrščata Španija in Poljska) pravne ovire za kolektivno pogajanje platformskih delavcev ni oziroma bi bilo kolektivno pogajanje mogoče, ampak se v praksi ne dogaja. V nekaterih drugih državah (denimo na Nizozemskem) pa kot oviro kolektivnemu pogajanju navajajo konkurenčno pravo.⁸

Temu sta sledili dve okrogli mizi z različnimi deležniki na trgu dela. Prva, ki jo je vodila Elisabeth Brameshuber z WU, je ponudila mnogo različnih pogledov na vprašanje ekonomije na poziv s strani (različnih) deležnikov na avstrijskem trgu dela.⁹ V okviru naslednje okrogle mize, ki jo je vodil Christophe Teissier (Francija),

⁵ Irish Congress of Trade Unions (ICTU) v. Ireland, Complaint No.123/2016; odločitev v zadevi je dostopna na: [https://hudoc.esc.coe.int/eng/#{»ESCDIdentifier«:\[»cc-123-2016-dmerits-en«\]}](https://hudoc.esc.coe.int/eng/#{»ESCDIdentifier«:[»cc-123-2016-dmerits-en«]}) (dostop: november 2019).

⁶ Glej odstavek 95 navedene odločitve.

⁷ Belgije, Francije, Italije, Združenega kraljestva (okrogla miza 1), Nizozemske, Poljske in Španije (okrogla miza 2).

⁸ Nizozemski organ za varstvo konkurence namreč zavzema stališče, da bi kolektivne pogodbe, ki bi jih sklepali samozaposleni kot delavci, predstavljale kartelni dogovor.

⁹ V okrogli mizi so sodelovali predstavnik Avstrijske zvezne gospodarske zbornice, predstavnik

pa so bili predstavljeni trije alternativni pristopi k vprašanju spletnih platform in t. i. platformskih delavcev. Prvega predstavlja zanimiv projekt Fairwork, ki upošteva različne kriterije ocenjuje delovne razmere, ki jih zagotavljajo spletne platforme.¹⁰ Poseben način delavskega predstavnštva izhaja iz Italije. V Bologni so se namreč kolesarji (angl. *riders*), ki so dostavljali hrano za spletno platformo, povezali in z občino, temeljnima sindikatoma ter dvema spletnima platformama za dostavo hrane podpisali posebno listino (*Carta dei diritti fondamentali del lavoro digitale nel contesto urbano*).¹¹ Listina kot taka sicer ne predstavlja kolektivne pogodbe in pravno ni zavezujoča, vendar pa podpisnike (vsaj) moralno zavezuje k zagotavljanju temeljnih pravic ter boljših delovnih pogojev za dostavljavce hrane. Podobno velja tudi za Frankfurtsko deklaracijo o platformskem delu (angl. *The Frankfurt Declaration on Platform-Based Work*), ki sicer vprašanje platformskega dela naslavlja nekoliko širše.

Zaključna referata seminarja sta se nanašala na vsebino kolektivnega pogajanja v ekonomiji na poziv. Prvi je naslovljal vprašanje alternativnih virov zaščite za delavce v ekonomiji na poziv z vidika prava socialne varnosti, v okviru drugega pa se je avtorica spraševala o vsebini kolektivnega pogajanja v ekonomiji na poziv.

Seminar na Dunaju je bil priložnost za izmenjavo znanja, izkušenj in dobih praks za udeležence iz različnih evropskih držav. Kljub vsej pestrosti ponujene vsebine seminarja so bila izpostavljena mnoga vprašanja, ki se pojavljajo in ostajajo odprta v zvezi s kolektivnim pogajanjem v ekonomiji na poziv. Nedvomno gre za področje, ki v bodoče terja več pozornosti strokovnjakov, predvsem pa predstavnikov delodajalske in delavske strani ter zakonodajalca.

Sara Bagari*

Vide – Sindikata delavcev v prometu in storitvah, CEO platforme Foodora/Mjam, CEO platforme RITA bringt's in ustanovitelj Vidaflex.

¹⁰ Glej na: <https://fair.work/> (dostop: november 2019).

¹¹ Dostopno na: http://www.comune.bologna.it/sites/default/files/documenti/CartaDiritti3105_web.pdf (dostop: november 2019).

* Sara Bagari, magistrica prava, asistentka na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani in raziskovalka na Inštitutu za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani
sara.bagari@pf.uni-lj.si

Sara Bagari, Master of Laws, Teaching Assistant at the Faculty of Law, University of Ljubljana, Slovenia and Researcher at the Institute for Labour Law at the Faculty of Law, University of Ljubljana, Slovenia